

**Куцик П.О., к.е.н., професор,
ректор, професор кафедри бухгалтерського обліку
Львівський торговельно-економічний університет**

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ФУНКЦІЯ КОНТРОЛІНГУ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Для підвищення ефективності корпоративного управління доцільним є розробка механізмів інтеграції системи корпоративного управління та менеджменту корпоративних структур на основі поширення сучасних технологій контролінгу. Поширення контролінгу на вітчизняних підприємствах зумовлене необхідністю інформаційного забезпечення й координації системи планування, синхронізації різних видів обліку, аналізу відхилень і контролю, внутрішньої та зовнішньої транспарентності управлінських рішень, інформаційного й методичного забезпечення менеджменту, підтримки на належному рівні ризик-менеджменту.

Координуючи, інтегруючи і спрямовуючи діяльність усієї системи управління підприємством на досягнення поставлених цілей, контролінг є механізмом саморегулювання на підприємстві, що забезпечує ефективний зворотній зв'язок у контурах управління. Основним призначенням контролінгу є формування системи впливу на управлінський механізм досягнення стратегічних цілей підприємства на основі використання інтегрованої інформації різних систем обліку та контрольно-аналітичних інструментів, звітності.

Трансформація основних функцій управління підприємствами зумовлюють необхідність впровадження контролінгу, основною метою якого є формування раціональних інформаційних потоків на підприємстві. Контролінг - спрямована на перспективу система інформаційної, аналітичної, методичної та інструментальної підтримки менеджменту для реалізації управлінського циклу у всіх сферах діяльності і процесах підприємства.

Умова системного підходу, яка приймається при впровадженні контролінгу в систему управління, передбачає всебічне охоплення процесу менеджменту. Оскільки, основною метою контролінгу є скерування управління в напрямі, який забезпечить підприємству оптимальну ефективність, необхідну для досягнення обраних цілей, оцінити ефективність контролінгу можливо лише в динамічному порівнянні функціонування підприємства до впровадження системи контролінгу та після, або ж проводити порівняння з підприємствами з аналогічними економічними параметрами або конкурентами.

На думку багатьох науковців, базисними [1-3], залишаються методи, що застосовуються для оцінки ефективності управління:

- 1) групувань (полягає у виділенні серед сукупності досліджуваних підприємств однорідних груп за будь-якими загальними ознаками);
- 2) рейтингової оцінки (здійснює оцінювання ефективності управління підприємством на підставі комплексного фінансового мультиплікатора, що характеризує стан підприємства в цілому, однак не дозволяє оцінити управління маркетинговою, кадровою, інноваційною діяльностями);

3) математичної статистики (дозволяє побудувати модель, в якій відображено залежність одного показника від сукупності інших, що його визначають, однак, ускладнюється великою кількістю необхідної початкової інформації і неможливістю встановлення взаємозв'язків між всіма показниками);

4) матричний (використовується для узагальненої оцінки ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства, однак, не може бути використаним при оцінюванні ефективності управління кадровою та маркетинговою діяльністю, які в основному характеризуються за допомогою показників, що мають якісний характер);

5) рангової оцінки (передбачає розробку нормативної системи оцінки показників, яка упорядковує показники шляхом призначення їм відповідних рангів за закономірностями темпів їх зростання, однак, не дозволяє однозначно оцінити рівень ефективності управління діяльністю);

6) експертних оцінок (базується на припущенні, що експертні знання дають змогу оцінювання ефективності управління підприємством, однак, наявним є суб'єктивний елемент і не виключене помилкове судження при здійсненні оцінок);

5. нейромережевий (передбачає, що нейромережі, які базуються на попередніх знаннях, здатні до необхідних оцінювань, однак, точність оцінки залежить від кількості накопичених знань і необхідним є чітке кількісне вираження показників).

Використання зазначених методик визначення показників ефективності надасть можливість системі контролінгу в оперативному режимі аналізувати, прогнозувати та планувати діяльність підприємства з метою оцінки бізнес-інформації та прийняття управлінських рішень.

Розглядаючи процес реалізації контролінгу на вітчизняних підприємствах, як сукупність заходів щодо удосконалення у функціональних сферах управління ними, авторська позиція щодо оцінки ефективності контролінгу, яка базується на результатах практичних досліджень, полягає у визначенні змін після його впровадження:

1) у прогнозуванні (плануванні) – розширення кількості та підвищення якісних параметрів факторів і прогнозних змін економічної ситуації, що враховуються в процесі прогнозування;

2) в обліковій системі – побудова ефективної системи управлінського обліку та, як наслідок, виявлення негативних факторів і причин зміни економічної ситуації (забезпечує економію витрат, запобігання ймовірних збитків, неефективного відволікання коштів, створення резервів тощо);

3) в аналізі – всебічне розкриття причин відхилень та впливу факторів на економічну ситуацію, розширення можливостей використання резервів, оцінку ступеня ризиків, аналіз майбутнього стану (забезпечує додатковий прибуток, економію витрат від усунення негативних відхилень);

4) у контролі – порівняння показників різних чинників від заданих параметрів (забезпечує скорочення витрат діяльності);

5) у моніторингу – розширення можливостей відслідковування інформаційних потоків підприємства (забезпечує додатковий прибуток, економію витрат від усунення негативних відхилень);

б) в інтеграції – удосконалення взаємодії підрозділів (центрів відповідальності) на основі використання даних єдиного інформаційного простору підприємства (забезпечує покращення комунікації, вивільнення ресурсів);

7) у координації (регулюванні) – удосконалення взаємозалежності дій та використання інструментів усередині підприємства при реалізації управлінського рішення; узгодження цілей окремих підрозділів (центрів відповідальності) підприємства;

8) у консалтингу – покращення якості інформаційної допомоги в прийнятті управлінського рішення (забезпечує зменшення ймовірності негативних результатів діяльності та її збитковості);

9) в інформаційній підтримці – розширення можливостей отримання своєчасної та релевантної інформації щодо всіх сфер діяльності підприємства (забезпечує підвищення ефективності управлінських рішень).

Отже, відповідаючи новим вимогам до якісного рівня управління, характеру розв'язуваних при цьому завдань і методів їх вирішення, впровадження контролінгу на вітчизняних підприємствах дозволяє: досягати ефективного управління власними ресурсами, оперативно реагувати на зміни в діяльності, розробляти й опрацьовувати варіанти управлінських рішень, здійснювати порівняльний аналіз отриманих результатів, забезпечувати економічну ефективність діяльності підприємства.

Список використаної літератури:

1. Букреева Д.С. *Комплексна система показників ефективності контролінгу – інструмент контролю ефективності впровадження контролінгу на промисловому підприємстві* / Д.С. Букреева // *Розвиток бухгалтерського обліку, аналізу і контролю в умовах інтеграційних процесів : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (1-2 серпня, 2014). К. КЕНЦ, 2014. С. 24-25.*

2. Головацька С.І. *Обліково-аналітичний інструментарій контролінгу в управлінні витратами підприємства : монографія* / С.І. Головацька, О.П. Сашко. Львів : Видавництво ЛТЕУ, 2017. 360 с.

3. Говорушко Т.А. *Дослідження методів оцінки ефективності системи контролінгу* / Т.А. Говорушко, Д.О. Кроніковський // *Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. -Вип.5. Частина 2. С.63-65.*